

Denis Škofič
SPREHAJALEC PTIC

Gnezdo

Včasih se ti zazdi, da si se izgubil. Drugo res ne more biti. Izgubil si se. Stojiš sredi temnega gozda, sredi črnih debel in črnih vej, ki se upogibajo pod mokrim snegom, ležčim na njih kot perje snežne sove. Oziraš se okoli, prestopaš se na mestu in ne veš, v katero smer bi stopil. Prestopaš se in pod tabo črno škripljejo bela peresa. Obračaš in obračaš, le na mestu se obračaš, votel tečaj si, na katerem niha gozd, ki ne odpira hiše.

Skoz gozd odjekne veter, sovji krik, in hiša v tebi se razbeži v miši. Krhke veje in peresa črno padajo proti tlom. *Sova, ki imaš v žamet oblečene kremplje in z njimi v mrličje praskaš hierogliffe, vzemi me in naredi iz mene gnezdo!**

* Alfred Jarry: *Mandragolina tožba*.

Zapihal je močan veter in s sabo privalil topli vonj po košutah. Zganil se je trop jelenov, ki je stal na ramenih debel, ter si začel z rogovja pehati kožo, da so njeni koščki prekrili vsa gozdna tla. Zavela je silovita sapa in naplavila dražljivi duh po samicah. Jeleni so pobesneli in se pognali z debel v brezglavi dir, da so topotali in dvigovali krvave, rjave in blede rumenkaste koščke rogovje kože. Završal je vihar in pomešal vonje, ki jih je praskal, strugal in trgal z vseh strani, žehnelo je po semenu, po sunku toplote, po potu, po zorenju, ne nazadnje je vedno bolj dehtelo po razpadu, po trohnobi, po gnilobi. Prevladovati je začel vonj po razkroju, hladu in otopelosti, ki vse naježi po ivje: zrak, koščke rogovje kože, debla, košute in jelene, ki ležijo razmetani po pokrajini.

Tam je stal travnik. Bil je globoko sklonjen nad srno in se pasel na njej. S svojim zelenim gobcem je ril po ožgani travi kožuha in pulil rdeče rože mesa. Hlastno je pogoltnil célo jabolko srca, niti svinčenih pečk ni izpljunil.

Tam je stala češnja. Pletla je gnezdo iz vrabcev in škorcev. Ležali so okrog nje kot odprte ostrige, iz katerih so srake kradle sive bisere.

Tu in tam je ležal človek. Na njegovih udrtih prsih so se poznala podivjana kopita puške, na kateri je še maloprej jahal.

Od nikoder so pridirjali črni konji in popili vso vodo nad mano. Ostal je samo še mulj in v njem cepetajoče jate rib.

Od nikoder so pridirjali črni konji in obstali na drevesnih krošnjah. Iz njihovih oči so se izlegli ptičji glasovi, dolge črne trepalnice so jih hranile z ribjimi ikrami.

Od nikoder so pridirjali črni konji in se zrinili skozi ključavnico. Obstali so na mojih trepalnicah. Njihov rezki rezget me je zasnežil. V prsih se je razcvetela Sibirija, po kateri je klateški pasji lajež puščal sledi, cedila se mu je veriga zaradi doma.

Pantavec

Stena visi s križa, prislonjena je ob stol, pleten iz šibja. Modra čepica, moder predpasnik, sivi lasje, sive oči, kari-rasta srajca in šibje, zapleteno med prste. Šibnata košara ga plete v moj spomin.

Pantavec se imenuje to šibje. Nekoč mi je iz njega naredil lok in iz trstik sulice. Napel sem tetivo in sestrelil nebo, da se je krvaveče skrilo za prepleteni gozd. Veje ga pletejo v moj spomin.

Pantavec je rumeno gibko šibje, raslo je nedaleč stran od naše hiše. Tam ga je rezal. Tudi takrat, ko se je krvaveče nebo skrivalo za prepletenim gozdom, da, tudi takrat. Veje ga pletejo v moj spomin.

Križ visi s stene, ob katero je prislonjen stol, pleten iz šibja. Modra čepica, moder predpasnik, ivje na rumenem šibju,

ki poganja izpod čepice,

ki raste iz oči,

ki štrli iz srajce

in plete s svojimi rumenimi štrclji moje prste v molitev.

Lastovičje gnezdo

Že odkar se spominjam, je tu lastovičje gnezdo, tu v kotu hleva, tik pod stropom. Vsako pomlad polno čivkanja in vsako zimo prazno, vendar vedno tu, tu v kotu hleva, tik pod stropom.

Stara mati so molzli eno od številnih krav, črno-bela ruta na njihovi glavi, zvezana pod brado, me je vedno spominjala na lastovico, ki oklepajoč ga s krili vali veliko nojevo jajce. Stara mati so bili vedno tiho, ded pa je bil večni nergač. Ko so kmalu po mojem obhajilu stara mati umrli, je ded dejal, da je v strahu pred življenjem kot noj skrila svojo glavo v luknjo. Jaz pa sem dodal: »Ded, ne samo glavo, tudi vse ostalo telo.« Takrat me je prvič udaril. To je bilo po pogrebu na sedmini. Ko je ded zmetaval gnoj v hlevu in rohnel nad kravami, ki jih je bilo vsako leto manj, mi je govoril, kako lastovice prinašajo pomlad iz daljne Afrike. Ko sem ga vprašal, kako ve, da iz Afrike, mi je rekel, da sem bedak, če še nisem opazil, da so lastovice črne kot zamorci in da se po belem trebuhu, ki med letom ni izpostavljen vročemu afriškemu soncu, dobro vidi, da so bile prej še bele. To je bilo takrat, ko so še stara mati živeli, kmalu zatem je prišlo obhajilo.

Ded je govoril, da se lastovice vračajo vsako leto in da so lastovice, ki prihajajo k nam, vedno iz istega rodu. Še zdaj, mnogo let pozneje, prihajajo, črne od poletja in s pomladjo v krempljih. Še vedno prihajajo in iz lastovičjega gnezda visi prazen hlev.

Travne bilke snega so ji udarjale ob noge, ko je tekla skozi zasnežen vrt. Na ramenih debela je stal trop jelenov. Drug drugemu so iz rogovja jedli listje zime. Tesarji neba so ji v prsi izdolbli ptičjo hišico, sama je vanjo nasula semena, da bi privabila pernato žvrgolenje. Obstala je kot vkopana, ko je v krempljih ograje zagledala ptice z vrvičami v kljunčkih, na katerih so visela trupla ptičjih hišic.

Razvejena je mrtvica, poganja ji mulj, lista se in odpada ji voda. Iz nje vstajajo ježi trstičja z ribami, nabodenimi na bodicah.

Gozd – zeleno-siva reka – šumi, v njem se drstijo ptičji glasovi in odlagajo ikre, jutranjo tišino. V zeleno-sivi reki leži veliko razvejeno drevo mrtvice, leži in poganja mulj, leži, se lista in odpada mu voda. Posekal jo je čas in iz njenega najboljšega lesa so si ljudje zgradili kmetije. Pod tem drevesom so številne generacije iskale senco in zavetje, trgale njegove sadeže in si nastiljale z njegovim listjem, da, pod tem drevesom. Številne generacije. Ko sem bil še otrok, sem večkrat splezal na sam vrh tega drevesa, splezal sem in obsedel na eni izmed vej ter opazoval, opazoval šumečo zeleno-sivo reko, kako drsi pod mano, kako se na njeni gladini pozibavajo čolni poti, kako na teh čolnih jeleni z vršami rogov lovijo ptičje glasove, da, ko sem bil še otrok. Večkrat sem splezal, večkrat.

Razvejena je mrtvica, poganja ji mulj, lista se in odpada ji voda. Iz nje vstajajo ježi trstičja z ribami, nabodenimi na bodicah.

Krmežljava kmetica stiska za raskava rumena vimena. Utrujena molze koruznjak. Počasi se polni pločevinasto vedro. V njem se nabira belina – mišji zobje. Za uho si popravi pramen zlepljenih las in si obriše pot s čela. V vedro šklepeta kaplja za kapljo – mišji zobje. Pod od potu oprijeto majico se rišejo rebra kot napeta mišelovka. Na zarjavelem sprožilcu plesni luknjasto srce.

Noč je kup gnoja, ki ga zjutraj razbrca petelinji glas. Saj je vseeno, ali si na podeželju ali v mestu. Ne moreš se rešiti občutka, da svet upravljajo kmetavzarji. Vsi govorijo o tistih pri koritu in vsi bi radi bili tisti pri koritu. Preklete debele svinje, frdamani zavaljeni prasci, spet so si nagrabilo, znova so si nabasali. Vsi vežejo otrobe in trobijo o vezanju. Biti vezan na dom, biti vezan na kredite, biti vezan na partnerja, biti vezan. Biti in vezan. Konec koncev je bolje mlatiti prazno slamo kot iskati iglo v kupu sena, ki bi nas zbodla iz sukancev.

*Ko se človekova maska priliči obrazu zemlje,
se zemlji izlije oko.*

René Char

Med številnimi zelenimi preprogami, pretkanimi z različnimi raznobarvnimi vzorci, je stala z modrim prtom pogrnjena miza. Sivo-črn natakár z nosatim kljunom se je sklanjal nadnjo. Prestrašil je ribeže, ki so poblisnili s topimi rezili. Nabrali so v gube moder prt in iz njih se je dvignila kristalna vaza, ki je takoj zatem razpadla v koščke steklenega blaga, ki so udarili ob stranice razmetanih zloženih zelenih prtičkov, na katerih so ležale sveže zmečkane kepe, bele serviete. Kako sem vedel, da so sveže zmečkane? Ker so se počasi razpirale.

Dolgi tanki prsti rjave roke, ki se je napenjala izpod do komolca spodvitega, v velike kolobarje nagubanega rokava težkega, mucastega temnozelenega plašča mlade mulatke z ogromno kučmo prav take barve kot plašč, so segali po belem čajniku, ki so mu v ravni vrsti sledile skodelice. Ob sklanjanju ji je iz žepa padel črn nalivnik, v katerega držalu je frfotal plastični trak odtrgane ovojnice cigaret, in poletel na eno od belih kep. V levem kotu je nekaj nagubalo modri prt v podolgovat kozarec s pecljem, v katerem se je za kratek čas zazibala zlata penina svetlobe, nato je vse razpadlo v steklene koščke blaga.

Na levi strani je bilo ogromno okno, za njim popolna divjina. Velikanske sekvoje stolpníc so rasle proti nebu, nekatere so se ga celo dotikale ...

Nebo se je zamuljilo, vedno bolj je plitvo, kot da bi se listje, ki ga veter v jeseni odvrtniči v zrak, odlagalo in trohnelo v njem. Poginule ptice z napihnjenimi trebuhii plavajo na njem in izginjajo med ločjem sončnih žarkov.

Pločevinka, ki prileti vanj, vzvalovi odsev pomola in mene. »Ne razumem, kako si lahko nekateri želijo prostovoljno plavati v tem močvirju?« mi je rekla en dan, preden je skočila s pomola.

Pločevinka klokotajoč potone in odsev pomola in mene se znova zgladi.

V podganah so se nakotile hiše. Velike, majhne, z luska-
stim hrbti in strmečimi okni.

V podganah so se nakotile hiše. Cvilijo z vrati, ječijo z
durmi in škripajo s tečaji, ko glodajo njihovo meso, dol-
bejo v njihove kosti ter praskajo svoje hišne številke v nji-
hove misli.

V podganah so se nakotile hiše. Ostudno opečnate ali s
kosmatimi fasadami in dolgimi repi garaž. Vse polne pož-
rešnih zajedavcev, vse krastave od svoje požrešnosti.

V podganah so se nakotile hiše. V njihovih mrzlih prsih
utripajo vroče peči in na njihovem potuhnjenem podstreš-
ju sanja zavetje.

Po šumečem zelenem gozdu pluje ladja. Ugoden veter jo nese. S palube se sliši mrmranje galjotov in suženj. Na glavnem jamboru je razpeto preperelo jadro, Jezusovo telo, ki je napeto, da škripajo žebli. Ugoden veter se je uprl vanj, največ upora je našel v ranah, v spleteni trnovi kroni, kjer ziba kaplje krvi v speče netopirje. Na krmilnem deblu se razrašča krošnjar duš, pod njegovim budnim očesom dunajski dečki polirajo poleno device Marije, da se sveti kot Marija Terezija.

In tako pripravljeni smo prispeli na črno celino, da jo prekrstimo v celibat.

Ustreliš ptice v sebi in jih nagačiš. Postaviš jih na stene, drugim na ogled. Vendar se ti zdaj zdijo drugačne, zdijo se ti tuje, ponarejene, kot da niso tvoje in nikdar niso bile tvoje. Namesto živih oči se jim svetijo stekleni ponaredki, namesto ostrega kljuna te kljuva topa praznota. Namesto prhutanja kril so le otrplo dvignjene peruti, kakor da so zmrznile v ledu zraka. Pridejo dnevi, ko si ne upaš sestreliti nobene, ker so še premajhne in nebogljene. Včasih pa pridejo dnevi, ko sestreliš celo jato, da padajo z votlostjo ptičje hišice. Z njimi polniš bele stene svoje hiše in čakaš na obiskovalce. Ni ti pomembno, koliko jih pride, že en je dovolj, da s sabo prinese nebo, na katerem bodo znova zaprhutale tvoje ptice.

Žetev

Brodar orje Muro čez in čez. Na obeh bregovih stojijo mlini. Sivi predpasnik neba seje zrna. Mali ljudje prihajajo iz velike Sovjetske zveze. Vedno više raste in valovi žolto klasje. Brodar in mlinar ga zaskrbljeno opazujeta od daleč. Rusi ga poskušajo požeti z bajoneti in se sami nabirajo v snope. Žito Mure melje mline v moko.

Na travniku okna so pognale ledene rože, mah snega se je razrasel čez strehe. Trop sončnih konj ga mirno muli, z ognjenimi repi prižigajo ledene sveče. Enakomerno plapolajo plameni kapljic, vzdolž njih teče loj svetlobe, ki se strdi v lesk. Otroški vrisk in smeh se lovita skozi gozd, plašita drevesa, ki jim od strahu stojijo sive kocine pokonci. Svetlobni zajček grize konico snežakovega korenčka, izpod enega izmed gumbov oči mu visi šivanka solze. Vrisk in smeh se igrata skrivalnice v gozdu, otroci pa v hiši štejejo do neskončno.

Drdrajo, še vedno drdrajo, slišim jih, da še vedno drdrajo. Sivo-beli kovinski lesk imajo, ko nanje pada pridušena dnevna svetloba. Drdrajo podnevi in ponoči, brez prestanka, ne vem koliko let že. Mati mi je govorila o njihovem drdranju, sorodniki so mi pripovedovali o njem, starši prijateljev, prijatelji staršev, njihovi sorodniki, sorodniki njihovih sorodnikov, sovaščani, ljudje iz mesta in tudi tujci, ki so se ustavili tukaj. Vsi, ki nas poznajo, so mi govorili o tem. Povsod sem bral o tem. Vsi so brali o tem. Vsi so se o tem prepričali na televiziji, se o tem pozanimali na internetu. Vsi vedo za deroče drdranje šivalnih strojev valov, da, vsi vedo za šivalne stroje valov reke Mure, ki si kljub regulaciji že dolgo šiva nov mrtvi rokav.

Na svet lahko gledaš skozi roževinasta očala, skozi rožnata očala, skozi kontaktne leče ali se lečiš s kontakti, ga motriš skozi ščipalnik kot zgodovina, si ga ogleduješ skozi monokel, ki ga odrežeš slonu, narejenemu iz muhe, si ga povečaš s povečevalnim steklom ali pa poveličuješ steklo namesto plastike, ki je zdaj v rabi, lahko pa si ga povsem približaš z daljnogledom ali mikroskopom. Zdaj so vsi mahnjeni na bio produkte, zato se ne čudim, da trenutno vsi gledamo na svet skozi vodno lečo.